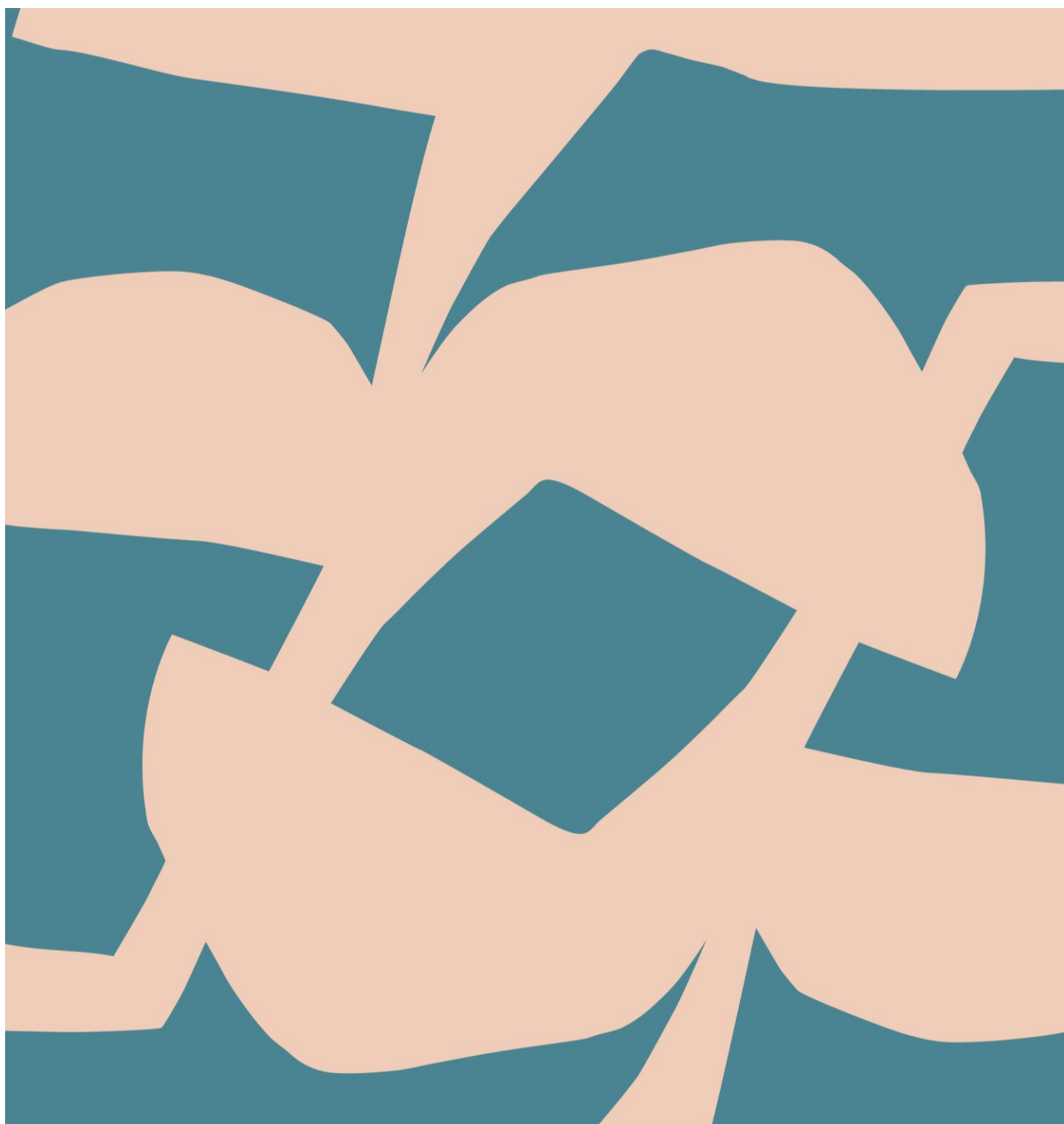

Göteborgs
Stad

Kulturljudzoner

Plats att låta

Bakgrund

I 2024 års budget för Göteborgs Stad gavs uppdrag att utreda ett införande av så kallade kulturljudzoner i Göteborg, som formulerades som följer:

Stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att i samverkan med kulturnämnden utreda införandet av en eller flera kulturljudszoner. Dialog ska genomföras med berörda aktörer.

Föreliggande rapport är resultatet av det arbete som gjorts under 2024 inom ramen för uppdraget.

Arbetet har genomförts i följande faser:

- Den första fasen utgjordes av en omvärldsbevakning för att sätta in frågan i en större kontext och undersöka hur andra städer tagit sig an den, med Malmö och Stockholm i fokus.
- Under den andra fasen genomfördes dialog med tjänstepersoner med olika kunskap om musiklivets och stadsplaneringens förutsättningar. Här fångades utmaningar och fördelar med konceptet kulturljudzon, befintliga och önskade verktyg inom fysisk planering, samt musiklivets utmaningar bortom frågor som rör fysisk miljö.
- Den tredje fasen utgjordes av en analys och formulering av förslag till vägar att gå vidare framåt.

I det fortsatta arbetet är det av stor vikt att föra dialog med de berörda kulturaktörerna i Göteborgs musikliv. Inom uppdraget under 2024 har dialogen enbart genomförts internt inom Göteborgs Stad, då frågan behövde fördjupas och analyseras innan den öppnas upp. Bedömningen var att det finns risker med att gå ut för tidigt i dialog innan det finns en tydligare bild av frågans syfte och sammanhang för Göteborg. För fortsatt arbete inom uppdraget är det dock avgörande att genomföra dialog med musikaktörer i Göteborg.

Rapporten är uppdelad i två huvudkapitel. I det första föreslås tre möjliga platser för att pröva konceptet kulturljudzon. Tillsammans med detta ges en överblick över befintliga och önskvärda verktyg inom fysisk planering för att skapa bättre förutsättningar för kultur- och musiklivet. Kapitlet fångar också den bredare bilden av musiklivets utmaningar vilka inte enbart har bäring på fysisk planering, och som därför behöver andra typer av åtgärder. Det andra huvudkapitlet skisserar förslag till fortsatt arbete med frågorna som underlag för vägval inför 2025.

Faktaruta 1: Göteborgs Stads Kulturprogram

Göteborgs kommunfullmäktige antog 2013 ett kulturprogram för Göteborgs Stad. Kulturprogrammet är styrande för stadens samtliga nämnder och styrelser och beskriver vad Göteborgs Stad ska uppnå för att utvecklas till en ledande stad inom konst, kultur och evenemang. Kulturprogrammet är ett styrdokument som ger stadens förvaltningar och bolag strategier och metoder för att samarbeta kring mål och strategiska utvecklingsfrågor inom tre områden: konstopolitik, kulturpolitik och kulturplanering.

En handlingsplan finns för programmet som sträcker sig mellan 2023–2026. Planen innehåller konkreta aktiviteter för att åstadkomma utveckling inom följande prioriterade strategiska framtidsfrågor:

- Samordna, synliggöra och utveckla stadens olika former av stöd.
- Stärka Göteborgs profil som kulturstad.
- Utveckla samarbete för statistik och analys.
- Stärka samverkan för att fler ska uppleva och vara delaktiga i kulturlivet.
- Implementera kulturplanering i stadsutvecklingen.
- Stärka kulturens roll i befintlig miljö.

Uppdraget att utreda införandet av kulturljudzoner i Göteborg passar väl in i flera av strategierna: Stärka Göteborgs profil som kulturstad, Implementera kulturplaneringen i stadsutvecklingen samt Stärka kulturens roll i befintlig miljö.

Innehåll

1	Vad kan göras för musik- och kulturlivets möjligheter att ta plats?	5
1.1	Kulturljudzon.....	6
1.1.1	Möjliga platser i Göteborg	6
1.1.2	Utmaningar med konceptet kulturljudzon	11
1.2	Befintliga strategier och verktyg.....	11
1.2.1	Översiktsplan.....	12
1.2.2	Områdesplanering	15
1.2.3	Planprogram	15
1.2.4	Detaljplan (kommer kompletteras)	16
1.2.5	Bygglov.....	17
1.2.6	Platsutveckling.....	17
1.3	Musikstadens utmaningar	18
1.3.1	Specifika villkor för Göteborg	19
1.3.2	Tillgången till musikscener	19
2	Vad är nästa steg?	23
2.1	Förslag på kulturljudzoner	23
2.2	Verktyg och strategier.....	24
2.2.1	Befintliga verktyg och strategier.....	24
2.2.2	Verktyg och strategier som saknas idag	26
2.3	Utveckling av kulturstödet.....	27
3	Referenslista	29

1 Vad kan göras för musik- och kulturlivets möjligheter att ta plats?

Grundfrågan för uppdraget är hur den fysiska planeringen kan vara möjliggörare för kulturlivet, mer specifikt musiklivet. Nattlivet och musikscenerna i Sverige och omvärlden har genomgått stora förändringar under de senaste åren. Trots att städerna växer har musiklivets förutsättningar försämrats. Några exempel på orsaker är ekonomiska utmaningar, med hyreshöjningar och höjda omkostnader, förändrad befolkningsstruktur och preferenser, att synen på nattlivet har förändrats samt att toleransen för störningar minskar.

Kulturljudzon är ett koncept som skapats i Malmö för att svara på några av de här frågeställningarna. Området Sofielund har därför studerats som en förebild i föreliggande rapport, men även andra städer, verktyg och strategier i fysisk planering samt redan prövade case i Göteborg har studerats, för att kunna göra en bedömning av konceptets bäring.

Vilka strategier kan tillämpas för att värna existerande verksamheter, skydda de stadsområden som är livaktiga kulturområden idag samt ge musiklivet möjlighet att utvecklas och blomstra? Det behövs en tydligare kunskap, uppdrag och mandat för hur man skapar samt bevarar den här typen av funktioner och områden.

Utifrån det politiska uppdraget föreslås inledningsvis platser i Göteborg som möjliga kulturljudzoner och lärande exempel. Därefter utvidgas frågan till olika typer av verktyg som idag finns inom fysisk planering, samt vilka verktyg som skulle vara önskvärda men saknas. Som en avslutande del i kapitlet breddas frågan till utmaningar för musiklivet som inte främst har med fysisk planering att göra, utan med ekonomiska faktorer, samverkan och stödssystem.

På flera ställen i texten hänvisas till åtgärder på kort respektive lång sikt. Fem år kan vara lång tid för kulturlivets verksamheter och genomförande av projekt, medan det inom stadsplanering är en kort period.

Innehållet i kapitlet bygger på omvärldsbevakning, workshops samt befintlig kännedom om Göteborgs Stads stadsplanering.

1.1 Kulturljudzon

Faktaruta 2: Exempel Malmö

Sveriges första och enda kulturljudzon ligger i stadsdelen Sofielund i Malmö.

Det finns en lång historik av att arbeta med kulturlivet från Malmö stads sida i stadsdelen. Att utse den till kulturljudzon visar på en ambition att värna och stärka musik- och nattelivets möjlighet att verka i Malmö.

Att det är en kulturljudzon betyder inte att det råder andra bullerkrav här. Folkhälsomyndighetens rekommendationer gäller som vanligt för de bostäder som finns i närområdet, det vill säga riktvärdet 25 dBA för musikbuller och riktvärdet 45 dBA för maximal ljudnivå. Även i kulturljudzonen behövs det också sökas tillstånd för tillfälliga överskridanden av ljudnivåer.

2018 gjordes en stadsdelsatlas, vilket är en kartläggning som visade på områdets befintliga verksamheter och värden, och som blev en utgångspunkt i fortsatt planering.

2021 färdigställde Malmö stad ett planprogram med en målbild för hur områdets betydelse säkerställs som ett dynamiskt näringslivsområde parallellt med ett kultur- och fritidsliv. Inriktningen kulturljudzon i planprogrammet innebär bland annat att man inte planerar att bygga bostäder här, då dessa har högre bullerkrav än verksamheter och hade kunnat tränga ut befintliga verksamheter.

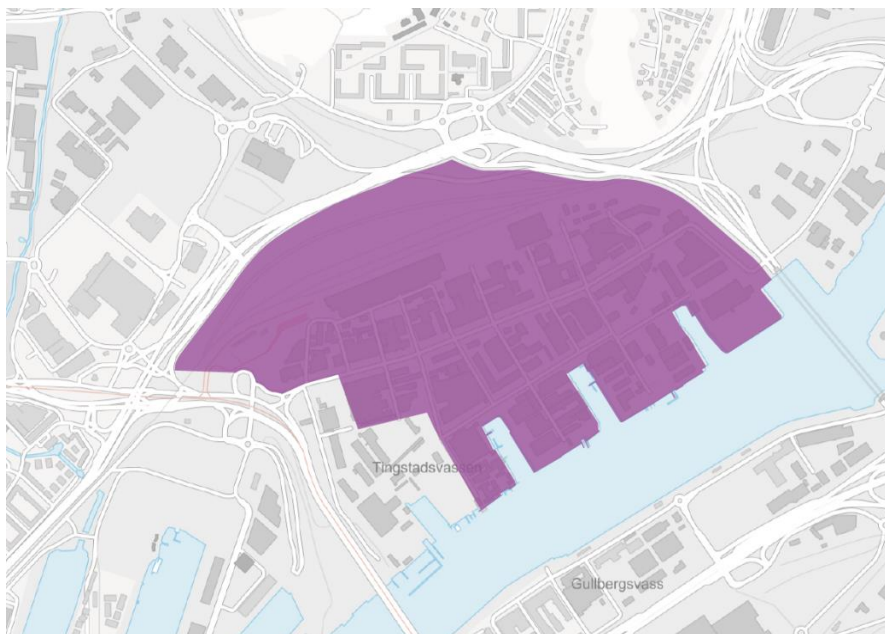
En avgörande faktor för att kulturljudzonen i Malmö ska ha en effekt på kulturlivet är att det på Gatu- och fastighetskontoret finns en anställd facilitator, som jobbar som en brygga mellan fastighetsägare och kulturliv, det vill säga en lokal kulturlots.

1.1.1 Möjliga platser i Göteborg

Baserat på såväl omvärldsbevakning som workshops föreslås nedan några platser som skulle kunna vara möjliga kulturljudzoner i Göteborg. De har olika typer av förutsättningar och planeringsbehov, vilka ger möjlighet för staden att lära sig att ta sig an olika typområden. Områdena har valts ut utifrån den fysiska platsens lämplighet, tidsperspektivet kopplat till planeringsprocessen samt de befintliga kulturscenernas närvaro och potential på platsen, men även andra platser kan vara lämpliga.

Tidigt i processen har även områden som exempelvis Slakthusområdet, Backaplan, Götaverksområdet och Biskopsgården Bräcke såväl som mindre företags- och industriområden i inner- och mellanstaden studerats, och även dessa kan ha potential som kulturljudzoner. Utifrån intervjuer och workshops under arbetet bedöms dock Ringön, Kungstens industriområde och Södra älvstranden ha störst potential i nuläget. En kulturljudzon kan vara både permanent och tidsbegränsad.

Ringön

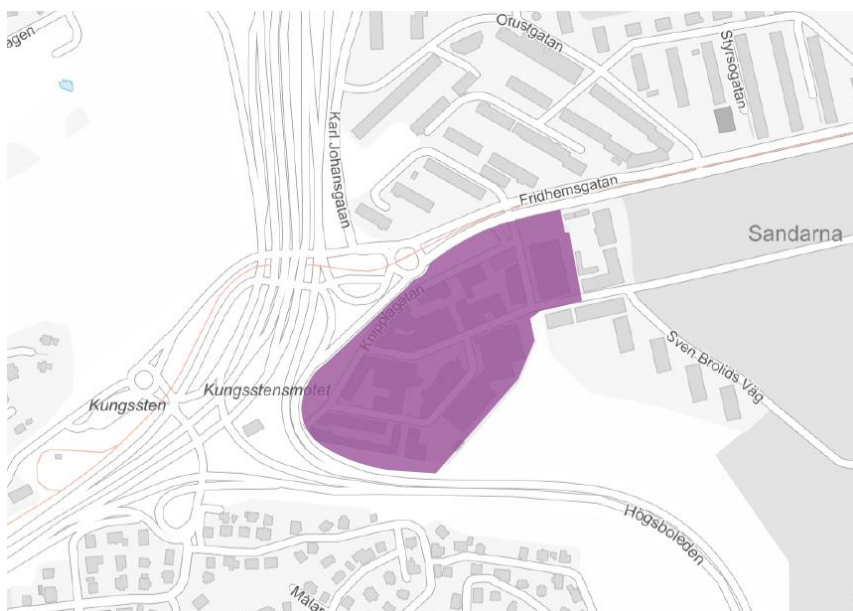
Figur 1: Föreslagen utbredning i enlighet med översiktsplanens avgränsning för företagsområde Ringön.

Ringön har under arbetets gång lyfts fram av flertalet aktörer som den just nu lägst hängande frukten att ta sig an. Staden äger marken, och det är bara några få tomter friköpta. De aktörer som är verksamma i området är där på arrende, och därmed finns stor möjlighet att påverka från Göteborgs Stads sida.

I arbetet som skett med Ringön under många år (i och med bland annat Göteborgs 400-årsjubileum) har området utvecklats till en fristad för kultur, och av processen hittills finns flera lärdomar att dra men också aktuella utmaningar. En framgångsfaktor har varit att Göteborgs Stad haft en operativ facilitering för kulturlivet men inte gått in och styrt i detalj hur området används, vilket gett en frihetsgrad för de aktörer som är verksamma på platsen. De aktuella utmaningarna för området handlar om tidsbegränsade bygglov för verksamheter vars tidsperiod snart är över, vilket innebär svårigheter för dem att vara kvar på platsen.

Arbetet med Ringön adresserar behovet av att skapa andra typer av regleringar och förutsättningar för hur Göteborgs Stad värnar och vårdar det befintliga kulturlivet på längre sikt. I samband med att Frihamnen utvecklas till blandad stadsbebyggelse kan exploateringstrycket på Ringön komma att öka, vilket kan innebära en undanträngning av kulturlivet. Det är av vikt att Göteborgs Stad kan stå emot detta exploateringstryck för att inte riskera att de viktiga kulturvärden som finns på Ringön försvinner.

Kungstens industriområde

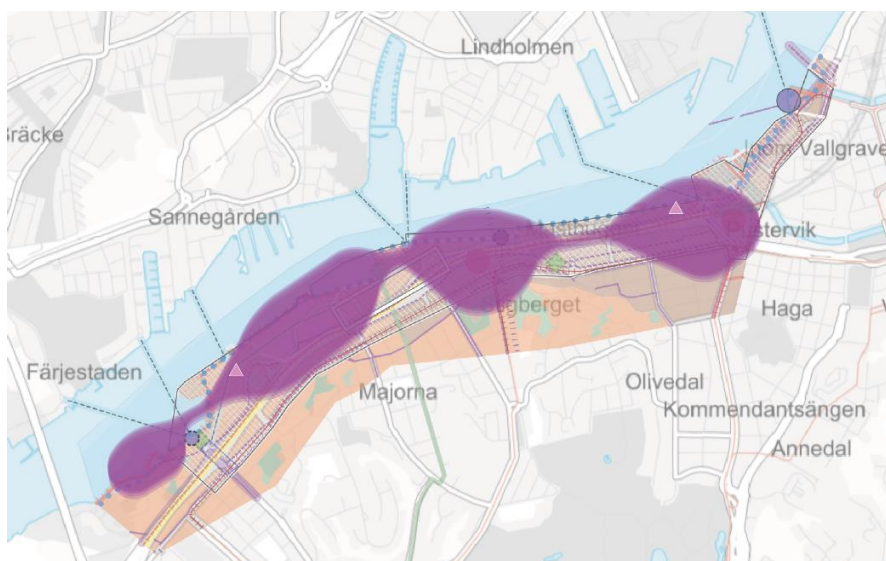

Figur 2: Föreslagen utbredning i enlighet med översiktsplanens avgränsning för företagsområde Kungstens industriområde.

Kungstens industriområde planerades på 1940-talet för verkstads- och tillverkningsindustri, men är idag också en livaktig plats för musik- och kulturliv, vilket gör att flera aktörer i inventeringen lyft fram det som en möjlig kulturljudzon. Här finns en intressant kulturmiljö med småskaliga industribyggnader, flera med hög arkitektonisk kvalitet. Området pekas ut som företagsområde i översiktsplanen.

Platsen ramas in av flera trafikmiljöer, Högsboleden, Västerleden och en större trafikplats i söder och väster. Därför är förutsättningarna för långsiktig stadsutveckling begränsade. Kulturljud kan därmed ha särskilt goda förutsättningar i de sydvästra delarna av området. Miljöerna öster och norr om området pekas ut som utvidgad innerstad i översiktsplanen, men det finns inga långsiktiga planer för stadsutveckling i närområdet utöver det som redan byggts öster om området. Viss risk finns för att de nya bostadshusen som ligger i direkt anslutning till området påverkar möjligheterna till kulturljud. Viss risk finns även för fortsatt intresse för omvandling av området till blandad stadsbebyggelse som en följd av den nya bebyggelsens uppförande. En omvandling är dock inte i linje med gällande översiktsplan.

Södra älvstranden

Figur 3: Lila ytor visar var kultur- och musikliv bör ges plats och förutsättningar. I bakgrunden visas ändring av översiktsplanen avseende Södra älvstranden. Lila ytor sammanfaller med befintliga företags- och industriområden som i förslaget till ändringen av översiktsplanen inte förändras, samt områden som idag och i framtiden är viktiga för kultur- och musiklivet. Rosa trianglar representerar ändringen av översiktsplanens förslag på kreativa zoner.

Södra älvstranden med omnejd är enligt kartläggningen ”Var görs kulturen” det kulturtätaste området i Göteborg, och strategier för värnande av det befintliga kulturlivet i framtida stadsutveckling är avgörande. I stadsdelen finns oömla kulturmiljöer från olika tider med rimliga hyror, vilket ger goda förutsättningar för det stora antalet kulturverksamheter. Dessa verksamheter bidrar i sin tur starkt till områdets identitet.

Det pågår i nuläget ett arbete med en ändring av översiktsplanen avseende Södra älvstranden. Inom ramen för det arbetet har en social konsekvensanalys/barnkonsekvensanalys genomförts. Vidare har en förstudie för platsutveckling tagits fram. Gemensamt för de båda arbetena är att kulturvärdenas betydelse för stadsdelen betonats, och kartläggningar av befintligt kulturliv har ingått som viktiga underlag. I dialog med stadsmiljöförvaltningens platsutvecklare föreslogs därför området prövas som kulturljudzon som en del av den långsiktiga planeringen.

Avgränsningen för denna kulturljudzon skiljer sig från de andra då den snarare än omfatta hela området för ändringen av översiktsplanen istället visar på var inom området musik- och kulturlivet i störst utsträckning finns idag, och var det har bäst förutsättningar att stärkas. Järnvågen, Stigbergstorget och Chapmans torg med viss omnejd, samt företags- och industriområden inom området för ändringen av översiktsplanen är platser där kultur- och musiklivet tar plats idag. I samband med att området utvecklas bör dessa förutsättningar fortsatt vara goda.

Två platser i ändringen av översiktsplanen pekats ut som kreativa zoner, där platsutveckling ska ske i samband med att området planeras och utvecklas,

men inte nödvändigtvis när området är utbyggt. Kultur- och musikliv ska ges plats i arbetet med de kreativa zonerna. Eftersom området är diversifierat och kulturutövandet har olika förutsättningar i verksamhetsområdena än exempelvis Stigbergstorget behöver arbetet med Södra älvstranden som kulturljudzon anpassas utifrån geografiernas olika behov.

När området byggs ut behöver Göteborgs Stad arbeta för att de kulturvärden som byggts upp fortsatt kan existera i området. Stor risk finns annars för att kulturvärden trängs undan av andra intressen. Det är av vikt att hitta en balans i hur Göteborgs Stad väger kultur- och musiklivets respektive bostadsbyggandets intressen framgent, eftersom konflikter mellan dessa parter uppstår idag.

1.2 Utmaningar med konceptet kulturljudzon

I analysen av Malmös arbete konstaterades att konceptet kulturljudzon på flera sätt är symboliskt, då samma regelverk för buller gäller för området som för resten av staden. Kulturljudzonens poäng är snarare att visa på en uttalad inriktning för området, samt skapa legitimitet för kulturlivet och dess betydelse för staden.

Dock finns det utmaningar när det gäller konceptet:

- I Sofielund i Malmö finns utöver mindre verksamheter en stark industriaktör idag som också är en stor fastighetsägare i området. Kulturljudzonen bygger på att den aktören finns kvar i området. Om den flyttar, finns det då något som skyddar kulturverksamheterna? Utmaningen handlar alltså om vilken substans och tyngd konceptet kulturljudzon har när det blir skarpt läge i planeringen. Dock skulle konceptet kunna användas för att visa på förändringar som behövs av reglerna i PBL, då det adresserar behovet av att skapa andra typer av förutsättningar för hur befintliga värden värnas och vårdas.
- Konceptet har inte adresserat behovet av och förutsättningarna för musikscener i centrala Malmö. Malmös klubb- och livescener har stora utmaningar, och kulturljudzonen har inte löst detta.
- En risk med begreppet kulturljudzon är att det kan tolkas som att musikaktörer ska hänvisas till vissa zoner där de tillåts låta, och att zoneringen ytterligare skulle försvaga förutsättningarna för musikscener i andra delar av staden.

1.3 Befintliga strategier och verktyg

Stockholms stad har till skillnad från Malmö stad valt att inte utse några kulturljudzoner. Istället har de fokuserat på stadens strategier och verktyg för att adressera frågan, vilket också är en möjlighet för Göteborg. Nedan följer en genomgång av ett antal av Göteborgs Stads befintliga strategier och verktyg som är möjliga att använda för att främja musiklivets möjligheter att ta plats. I kapitel 2 följs dessa upp med förslag på hur verktygen kan vidareutvecklas för att ytterligare bidra i arbetet med kulturljud.

Faktaruta 3: Exempel Stockholm

Stockholms stad konstaterar i rapporten *Zoner med högre ljudnivåer för nattlivet* att de inte kommer använda sig av konceptet kulturljudzon.

Deras strategi är i stället att arbeta efter tre principer/typsituationer; integrerat i den täta funktionsblandade staden i lägen som redan har störningar och/eller där kontorshus och liknande byggnader kan fungera avskärmande, i stadens renodlade verksamhetsområden samt i Stockholms City.

Stockholms stad säger i rapporten att de vill värna Stockholms rika nattliga kulturutbud, och det ses som viktigt för både boende och besökare.

Några av de verktyg som finns på plats för att kunna göra detta är en strategi för nattklubbar och livescener, kulturlotsarnas arbete och kulturstöd, samt en samordnad stadsplanering i nya stadsdelar där smart placering och byggtekniska lösningar är ett av sätten som verksamhetsbuller hanteras på.

Slakthusområdet är exempel på ett stadsutvecklingsprojekt där kulturlivets villkor varit viktiga från början. Tillräckligt isolerade fasader, sovrum mot tysta gårdar, isolera verksamhetslokaler, tillräcklig takhöjd i nya lokaler samt principer för dialog med grannar är några av de verktyg som jobbats fram i projektet.

1.3.1 Översiktsplan

Översiktsplanen är kommunens övergripande plan för hur mark och vatten ska användas på lång sikt. Som övergripande strategi för stadens markanvändning utgör planen en utgångspunkt för en analys av vilka områden som är relevanta att studera vidare inom uppdraget för kulturljudzoner utifrån ett hela staden-perspektiv. Användningar i markanvändningskartan som kan vara relevanta är företagsområden, tyngdpunkter, noder för stadsutveckling, kreativa zoner, omvandlingsområden samt mindre industriområden inom blandad stadsbebyggelse.

Företagsområden med god tillgång till kollektivtrafik kan vara lämpliga för kulturljud. Eftersom inga bostäder tillåts i företagsområden, och verksamheter ska kunna utvecklas i egen takt utan direkt kontakt med bostäder, kan ljudnivån vara högre.

Tyngdpunkter är väl uppkopplade platser med stort befolkningsunderlag, och kan nyttjas för etablering av exempelvis konsertlokaler.

Noder för stadsutveckling är platser där en högre täthet kan prövas, med potential för ett större innehåll av verksamheter i relation till bostäder.

Kreativa zoner är områden där befintliga kulturvärden ska kunna kombineras med temporära aktiviteter under det att långsiktig planering pågår. Här finns därmed förutsättningar för kulturljud.

Omvandlingsområden är områden utpekade för stadsomvandling där stora förändringar och investeringar krävs i övergripande infrastruktur, offentliga rum och samhällsservice av olika slag. Temporära åtgärder som innebär kulturljud kan innebära att flöden tillskapas till området, och att det

då får en användning i väntan på permanenta åtgärder. Omvandlingsområden innebär bättre möjligheter för åtgärder på kulturljudens villkor än exempelvis förtätningsområden. Även omvandlingsstråk kan vara aktuella.

Mindre industriområden inom blandad stadsbebyggelse är områden med potential att nyttjas av verksamheter som innebär kulturljud. De är dock inte utpekade i markanvändningskartan utan har samma markanvändning som annan blandad stadsbebyggelse. Därför finns risk för misstolkning – blandad stadsbebyggelse betyder inte automatiskt att Göteborgs Stad har tagit ställning för att enbart blandad stadsbebyggelse med bostäder är lämpligt.

Kulturplanering i översiktsplanen

Göteborgs Stad jobbar just nu aktivt med att implementera kulturplanering i stadsutvecklingen, i och med den tidigare nämnda planen för kulturprogrammet. Kulturplanering innefattar fem kulturvärden; kreativa verksamheter, kulturmiljö, konst, kulturella mötesplatser samt identitet. Uppdraget om kulturljudzon dockar an till flera av kulturvärdena. Kulturljudzoner har potential att stärka de kreativa verksamheternas förutsättningar, aktivera kulturmiljöer, skapa kulturella mötesplatser samt i slutändan också påverka stadens identitet.

Kulturella mötesplatser

I översiktsplanens geografiska inriktningar för innerstaden beskrivs kulturella mötesplatser som en av stadens viktigaste förutsättningar:

”Innerstadens kulturella mötesplatser och verksamheter utgör en viktig del i stadens kulturmiljö och unika karaktär. Ett stort utbud av kulturella mötesplatser är starkt förknippat med livskvalitet för boende och verksamma, men det handlar också om stadens attraktivitet i ett mycket större perspektiv.”

Exempel på inriktningar som pekas ut i översiktsplanen är:

- Verka för att kulturella målpunkter och mötesplatser sprids över ett större område.
- Identifiera och stärk befintliga kreativa och kulturella mötesplatser och miljöer.
- Skapa ett varierande utbud av permanenta och tillfälliga platser där människor kan mötas.

Översiktsplanen är tydlig med att de kulturella mötesplatserna är lika viktiga som andra mötesplatser, eftersom de möjliggör möten mellan olika grupper i staden. Dessa platser har också en central roll för den sociala sammanhållningen, då de på många sätt representerar stadens identitet. I mellanstaden är ofta öppna platser som bibliotek avgörande för sammanhållningen då det inte finns tillgång till gemensamma rum i någon

högre grad. Såväl permanenta institutioner, exempelvis bibliotek och kulturhus, och tillfälliga evenemang, som festivaler och utställningar i det offentliga rummet, spelar en avgörande roll för att skapa en levande och dynamisk stadskultur. För att bevara mötesplatser för det fria kulturlivet, särskilt i områden med förändringar, behöver ekonomiskt tillgängliga lokaler bevaras. Men det är lika viktigt att skapa nya mötesplatser och målpunkter i de nya stadsdelarna när stadskärnan expanderar då dessa platser kan fungera som dragare för att naturligt koppla samman den befintliga stadskärnan med de nya områdena.

Kulturmiljö

De centrala varvsområdena har på många sätt gett utrymme för Göteborgs kulturliv efter att varvskrisen ritade om kartan för staden, och de robusta kulturmiljöerna utgör intressanta platser för kreativa och kulturella verksamheter. Översiktsplanen beskriver också kopplingen mellan kulturmiljöer och ett levande stadsliv. Även byggnader från senare tid exempelvis industriområden i olika delar av Göteborg ger ofta stora möjligheter för kulturlivet att etablera sig.

Kreativa verksamheter

Vidare tar översiktsplanen upp de kreativa och kulturella näringarna samt småföretagen som betydelsefulla för staden. Göteborgs näringsliv domineras till stor del av mindre företag som har behov av mindre lokaler i stadsmiljö. Tillgången till sådana verksamhetslokaler med varierande hyresnivåer i Göteborg är avgörande för entreprenörskap, företagsutveckling och skapandet av nya jobb inom olika branscher.

Exempel på inriktningar i översiktsplanen som hanterar frågan:

- Ta hänsyn till Göteborgs historia och identitet i utvecklingen av företagsmiljöer i de historiska varvsområdena.
- Skapa plats för kreativa och kulturella näringar samt småföretag i kreativa zoner i delar av centrala Göteborg.

Identitet

Sammantaget gör goda förutsättningar för kreativa verksamheter, en struktur för kulturella mötesplatser samt ett bevarande av platser som bär på stadens historia i Göteborg att det skapas en starkare identitet för staden. Detta ger i sin tur mervärden både för göteborgare och besökare.

Faktaruta 4: Program för destinationsutveckling

Destinationsutvecklingsprogrammet är ett av Göteborgs Stads styrdokument och gäller för stadens berörda nämnder och bolagsstyrelser. Destinationen Göteborg utgörs av Göteborgsregionens 13 kommuner, och det gemensamma syftet är att utveckla Göteborgsregionen som en stark och tydlig tillväxtregion som är attraktiv att besöka, leva och verka i.

I programmet finns kulturens betydelse för Göteborg som en hållbar destination med som en röd tråd:

"Kulturlivets aktörer och utövare är viktiga producenter och medskapare av destinationens samlade innehåll och utbud. Ett tillgängligt och mångfacetterat utbud bidrar till mer jämlik tillgång till kultur och därigenom skapas mening både för den enskilde och för större målgrupper. Ett levande kulturliv ökar destinationens attraktionskraft för besökare, invånare och näringsliv."

"När fler väljer att besöka sin närmiljö kommer även besökarnas önskemål och behov av variation att förändras. Detta är något som påverkar exempelvis de stora kulturinstitutionerna och det fria kulturlivets förutsättningar att bedriva verksamhet."

"De egna invånarna står ofta för en betydande andel av besöken på exempelvis museer, restauranger och kulturscener och är därför betydelsefulla kunder hos besöksnärsföretagen. Destinationen Göteborgs viktigaste ambassadörer är de egna invånarna och besöksnäringen bör därför verka för att tillföra mervärde och stärkt livskvalitet för de som bor på destinationen."

1.3.2 Områdesplanering

I och med omorganisationen av Göteborgs Stads stadsutvecklande förvaltningar har ett nytt planeringsskede tillkommit: taktisk planering. Detta ligger innan den formella planprocessen. Än så länge är inte arbetssätten beslutade, men det finns en stor potential här att fånga det befintliga kulturlivet på en plats i ett tidigt skede, vilket kan bidra med förutsättningar för utvecklingsidéer och stadsutvecklingsförslag i senare skeden av processen.

1.3.3 Planprogram

Genom ett planprogram har kommunen en möjlighet att formulera en målbild för ett område, göra strategiska vägval om markanvändningen och i ett tidigt skede belysa avgörande planerings- och genomförandefrågor. Fokus ligger på de avvägningar och prioriteringar som behöver göras för att målbilden ska kunna uppnås.

Planprogram kan bland annat säkerställa ett områdets betydelse för kulturlivet och lyfta fram sätt att kombinera kulturutövande med befintlig företagsverksamhet. Se Faktaruta 2 för information om hur Malmö stad har arbetat med kulturljudzon i planprogram.

1.3.4 Detaljplan och bygglov

Faktaruta 5: Juridiska förutsättningar

I plan- och bygglagstiftningen finns inga särskilda bestämmelser som reglerar buller som alstras från kulturverksamheter. Regler om buller finns i såväl plan- och bygglagen som miljöbalken och förordningar. Buller brukar beskrivas som oönskat ljud. Buller i omgivningen kommer från olika källor och beroende på typen av källa finns olika riktvärden för vilka ljudnivåer som är acceptabla.

Enligt plan- och bygglagen ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet, bland annat med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt till möjligheterna att förebygga bullerstörningar. Plan- och bygglagen betecknar sedan år 2015 också visst buller från flygplatser, industriell verksamhet, spårtrafik och vägar som omgivningsbuller. Bostadsbyggnader har dessutom fått ett särskilt skydd gentemot omgivningsbuller i lagen. Definitionen på en olägenhetsbedömning av buller, det vill säga huruvida bullret utgör en störning som kan påverka hälsan, har samordnats mellan plan- och bygglagen och miljöbalken 2015.

Regler om planläggning i bullerutsatta lägen finns framför allt i plan- och bygglagen och i miljöbalken samt i plan- och byggförordningen och förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (2015:216). Boverket har också tagit fram allmänna råd om omgivningsbuller utomhus från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär (BFS 2020:2) samt tagit fram tillhörande vägledning om industribuller (2020:8). Boverket har även tagit fram en vägledning om buller från idrottsplatser.

De allmänna råden och vägledningarna är inte framtagna för buller från lek- och idrottsutövning eller för musik och sorl från restauranger och evenemang som konserter, idrottstävlingar med mera, men kan fungera som ett av flera stödande underlag för sådana verksamheter vid bedömningar.

Detaljplan

I Stockholms stads strategi för nattklubbar och livescener beskrivs detaljplanen som verktyg för kulturljud såhär:

”Stadens befintliga och kommande detaljplaner har betydelse för aktörer som vill utveckla nattklubbar och livescener. Detaljplanen sätter ramen för bland annat prövning av bygglovsärenden eftersom planbestämmelser kan hindra verksamheter som nattklubb och livescen. En bred användningsbestämmelse möjliggör ett spektrum av verksamheter där nattklubbar och livsscener omfattas. Denna typ av användningsbestämmelse erbjuder ett stort utbud av potentiella lokaler och kräver inte heller detaljplaneändringar om fastighetsägaren under en period väljer att byta användningsområde.”

I detaljplanering kan kvarter och byggnader placeras så att de fungerar som bullerskärmar i stadsrummet, exempelvis mellan trafikbuller och bostäder.

Inom detaljplaner görs idag inventeringar av livet på en plats inom ramen för social konsekvensanalys, SKA, och barnkonsekvensanalys, BKA, där även frågor om kulturvärden ibland integreras.

Bygglov

Inom detaljplanerade områden ska den sökta åtgärden dels inte strida mot detaljplanen, dels uppfylla de tekniska egenskapskraven i Boverkets byggregler (se 8 kap. 4 § PBL som ska prövas inför startbeskedet).

Planerade byggnader ska i de flesta fall uppfylla de krav som uppställs i Boverkets byggregler (BBR). Även i de fall då det inte finns några regler för en viss byggnadsanvändning i BBR så ska den uppfylla de grundläggande kraven på skydd mot buller i PBL och PBF.

När bygglov har givits görs tillsyn av miljöförvaltningen enligt miljöbalken, i syfte att upptäcka avvikelser och åstadkomma åtgärder som är av betydelse för miljön och människors hälsa.

Kunskapen om bygglovsregler kopplat till kulturljud behöver uppdateras framgent då Boverket har nya byggregler som kommer börja gälla i juli 2025 med en övergångsperiod om ett år.

Tidsbegränsade bygglov

Om inte permanent lov kan ges kan byggnadsnämnden ge tidsbegränsat bygglov för en åtgärd som inte uppfyller alla förutsättningar för att få permanent bygglov om den som söker lovet begär det och åtgärden avses pågå under en begränsad tid.

1.3.5 Platsutveckling

Faktaruta 6: Näringslivsstrategiska programmet

I Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program finns sex strategier för att stärka näringslivets förutsättningar. Den strategi som främst berör utredandet av möjliga kulturljudzoner i Göteborg är strategi 2, attraktionskraft:

"Göteborg ska vara en plats som är attraktiv att verka och bo i, samt besöka. För att vara det behöver Göteborgs Stad både leverera en god samhällsservice och förmedla berättelsen om Göteborg som en attraktiv plats. Det gör Göteborgs Stad genom att: 1. Utarbeta en välutvecklad process för att attrahera investeringar och stödja företagsetableringar. 2. Aktivt marknadsföra staden genom att utveckla berättelsen om Göteborg och det utvecklingssprång vi befinner oss i. 3. Skapa tillåtande miljöer som främjar entreprenörskap och där gräsrotsinitiativ får möjlighet att utvecklas."

Nedan följer några exempel på hur Göteborgs Stad arbetar idag med platsutveckling, vilket är arbetssätt som frågan om kulturljud har möjlighet att docka an till.

Ta plats

På Stadsmiljöförvaltningen pågår ett arbete med Ta plats, som beskrivs så här:

”Varje år förvandlas ett antal platser runt om i staden till sommar- och vinterplatser som blir små oaser värda att strosa till och där man kan sitta, vila och umgås. En hög med grus förvandlas till en strand med hamnutsikt; en parkeringsplats görs om till en skön sittplats. Enkla, flexibla men effektfulla lösningar som kan dyka upp där man minst anar det, vi kallar det för ”Ta plats”. Din plats i staden skapar mervärde i det offentliga rummet för boende, verksamma och besökare genom att nyttja de möjligheter till kreativitet och medskapande som uppstår i en stad i förändring. Tillfälliga mötesplatser och utsmyckning i det offentliga rummet blir ett innovativt grepp för att tala om den stadsutvecklingsprocess Göteborg genomgår och resan mot den nya staden.”

Platsutveckling i tidiga skeden

Stadsmiljöförvaltningen har sedan 2012 arbetat med platsutveckling i Frihamnen. Så här beskriver en av planeringsledarna, Cecilia Helsing, arbetet:

”Platsutvecklingsmetoden används för att på plats testa framtida funktioner i liten skala tillsammans med allmänheten innan större investeringar görs. Arbetssättet innebär direkta möten mellan planerare och platsens framtida användare, vilket leder till större möjligheter för användarna att påverka slutresultatet samt att skapa en relation till platsen redan under uppbyggnadsfasen. Metoden har bland annat använts för att utveckla Jubileumsparken med dess bastu, hamnbad och utflyktslekplats. Under 2022 började även området kring Södra Frihamnspiren aktiveras genom ett flertal prototyper, där bland annat Omställningslabbet och den marina kolonilotten Flytevi ingår.”

Urban basics

Stadsmiljöförvaltningen har ingått i den interna dialogen inom kulturljudzonuppdraget, och lyfte då ett koncept som de kallar för Urban basics. Med detta menas att tillhandahålla det som behöver finnas på en allmän plats för att den ska fungera för olika typer av aktiviteter, och i kulturlivets fall kan detta exempelvis handla om att det finns tillgång till el på platsen.

1.4 Musikstadens utmaningar

Tidigt i arbetet med att utreda kulturljudzoner blev det tydligt att frågan är mycket bredare än den fysiska planeringen. Många olika typer av utmaningar behöver adresseras för att ge förutsättningar för en stad där musiklivet blomstrar. Därför ägnas följande avsnitt åt att vidga perspektivet.

Nattlivet och musikscenerna har genomgått stora förändringar under de senaste åren. Trots att städerna växer har antalet scener och nattklubbar på

flera ställen blivit färre. Den negativa utvecklingen har uppmärksamats i bland annat Storbritannien, men frågan är även högaktuell i Sverige. I Malmö har flera undergroundscener fått lägga ned, och i Stockholm har små och medelstora klubbar och livescener minskat i antal i innerstaden. Fenomenet har diskuterats i media, och utmaningarna är många men kan variera beroende på stad.

Genom dialog med tjänstepersoner med god kännedom om Göteborg som musikstad, samt genom att ta del av medierapporteringen, har flertalet faktorer identifierats som försvårar för musiklivet. Ekonomiska faktorer som energikris, inflation, allmänna kostnadsökningar och stigande hyror har gett höjda omkostnader för musiklivet, samtidigt som stödsystemen för kulturen har urholkats. Detta har i hög grad påverkat möjligheterna både för att etablera sig och hålla sig kvar i branschen, då tröskeln för nya aktörer är högre kostnadsmässigt. Dessutom påverkar en förändrad befolkningsstruktur där preferenser och publikbeteende har ändrats efter pandemin.

1.4.1 Specifika villkor för Göteborg

Många musikaktörer har problem med hyresnivåerna i Göteborg. Hyresmodellen finns som ett försök till lösning för att hitta rätt hyresnivåer för olika verksamheter. Sedan drygt ett år tillbaka finns även en kulturlots vars roll är att föra dialog med fastighetsägare och kulturliv för att öka kulturlivets yta.

Det saknas mellanstora scener samt scener som tar 2000–3000 personer. Det är också brist på lämpliga lokaler med rimliga hyror för arrangörer samt brist på offentligt drivna lokaler för arrangörer att hyra in sig på. Replokaler saknas och de som finns har fått ökade hyreskostnader.

Återväxten hotas inom musiklivet i och med att minskade anslag till folkhögskolorna gör att färre går eftergymnasial musikutbildning, kulturskolan har lång kö, och förändringarna inom folkbildningsverksamheten ger minskade möjligheter till kulturprogram och studiecirklar.

Svårigheter med långsiktighet för arrangörer motverkar det konstpolitiska målet att stärka villkoren för utövare, men även att etablera publikvanor som gynnar det musikaliska fältet i staden.

1.4.2 Tillgången till musikscener

Under hösten 2024 släppte Kulturrådet en rapport där frågorna har undersökts och systematiserats, vilket innebar möjlighet att ytterligare fördjupa analysen kring förutsättningar för musiklivet i Göteborg. Kulturrådet har på uppdrag av regeringen kartlagt tillgången till musikscener i Sverige samt musiklivets förutsättningar för att få tillgång

till och nyttja ändamålsenliga lokaler. Kulturrådets analys sammanfaller i flera fall med tidigare analys.

Utmaningar för musikbranschen

Rapporten lyfter att Göteborgs Stad lägger en förhållandevis låg summa på kulturstöd till det fria kulturlivet jämfört med Malmö och Stockholm. De statliga, regionala och kommunala stöd som finns tillgängliga för arrangörer har inte ökat i takt med kostnaderna. Vissa av stöden upplevs dessutom vara oklara vad gäller vilken typ av aktör som kan söka dem, det vill säga ideella aktörer eller aktörer med företag. Flera informanter upplever att neddragning i statliga stöd till studieförbunden påverkar arrangörsverksamheten och dess återväxt på ett negativt sätt.

Höga kostnader för hyra, artistgager, personal och utrustning beskrivs som det största hindret för att arrangera konserter och nyttja musikscener. Lönekostnader tar en procentuellt sett större andel än vad lokalkostnaden gör. Dock har kostnader ökat överlag, vilket gör att även lokalkostnaden är ett hinder. Höga lokalkostnader kopplas också till lokalernas storlek. Om det inte finns tillgång till mindre lokaler så behöver arrangörerna hyra en större lokal som inte motsvarar storleken på den tilltänkta publiken. Om kostnaderna blir för höga för de mindre arrangörerna finns risker för minskad bredd i utbud och därmed också en utveckling som går emot kulturpolitikens deltagandemål.

Arrangörer och lokalhållare upplever hinder avseende de olika regler och tillstånd som krävs för att arrangera en konsert. Det handlar till exempel om alkohollagstiftning, öppettider, bygglov och buller. Fastighetsägare anser att kommunerna behöver göra en ”kundperspektivresa” för att sedan kunna underlätta för de kulturarrangörer som söker tillstånd.

Scener i vissa storlekar saknas i de större städerna. Flera informanter i studien menar att det råder brist på mellanstora scener, för 200–600 besökare, medan det för andra kommuner saknas mindre spelställen. När det gäller ändamålsenlighet kan även aspekter som att lokalerna är inspirerande och ligger i rätt läge vara av vikt. Inom smalare genrer kan vissa lokaler avskräcka då de i sin utformning inte har rätt autenticitet för genren.

En fungerande samverkan mellan olika aktörer är viktig för att skapa tillgång till och kunna nyttja musikscener. På flera platser är det dock svårt för externa arrangörer att komma in och använda scener i offentliga kulturhus, exempelvis konserthus.

Rapporten lyfter olika typer av utmaningar avseende jämlik tillgång till musikscener och musikliv. Mindre lokaler och arrangemang har oftare svårare att tillgodose tillgänglighet för funktionsnedsatta än vad större institutioner har. En stor andel arrangörer är män vilket kan påverka bokningar och bidra till en ojämsställd bransch. Höga biljettpriser utestänger

publikgrupper med lägre inkomster. Det kan också finnas svårigheter att nå ut med kommunikation om arrangemang till olika grupper.

Branschen har upplevt utmaningar kring återväxt och kompetenstapp på senare år när det gäller arrangörer och lokalhållare. När kostnader har gått upp har det blivit svårare för nya arrangörer att etablera sig, vilket hämmar återväxten.

Stadsutveckling och buller

Privata fastighetsägare kan spela en viktig roll i att skapa nya lokaler för musikscener. För vissa fastighetsägare är kulturdriven plats- och stadsutveckling ett sätt att stärka ett områdes attraktivitet. Dock föredrar många att det finns scener i närområdet snarare än inom sina egna fastigheter. Det finns också en efterfrågan på fakta om fysiska lokalplaneringsbehov för musiklivet hos fastighetsägare. Samtidigt finns det arrangörer som upplever utmaningar med att nå fram till privata fastighetsägare när man letar lokal för sin musikverksamhet.

Det är av vikt att kommuner och fastighetsägare känner till den undanträngningseffekt som kan uppstå när platser och fastigheter utvecklas med bostäder, för att kunna värna ett fortsatt brett musikliv. En del informanter upplever också ett ointresse hos planerare och fastighetsägare att skapa plats för kultur i nybyggda stadsdelar.

Bullernivån har spelat en stor roll i de senaste årens diskussion om ”scendöd”. Svårigheterna handlar bland annat om att det räcker med att en granne klagar på högt ljud för att lokalhållaren ska behöva betala för att göra en utredning. Detta innebär stora kostnader, oavsett utgången av utredningen. Blir det en fällande dom kan sedan lösningar för att åtgärda bullerproblematiken bli mycket kostsamma investeringar för lokalhållaren. För att minska lokalhållarnas betalningsbörda, till exempel vid återkommande klagomål, ser Kulturrådet ett behov av att kommuner ser över hur klagomål kring buller vid musikevenemang hanteras.

Sammanfattningsvis beskrivs de hinder som kulturrådet har identifierat nedan:

- Höga kostnader i form av bland annat lokalhyror, teknisk utrustning och åtgärder för att komma till rätta med bullerproblematik.
- Svårigheter att få tillräckliga intäkter, bland annat på grund av att de offentliga stöd som finns inte täcker de ökade kostnader som arrangörer med lägre inkomster upplever.
- Den stora mängd regler och tillstånd som behövs för att arrangera en konsert, och en upplevd oklarhet kring dessa regler.
- Bristande samverkan och svårigheter för externa arrangörer att få tillgång till och skapa evenemang på offentliga kulturinstitutioner.

2 Vad är nästa steg?

Arbetet har identifierat att begreppet kulturljudzon kan vara problematiskt eftersom det antyder att det kan råda andra regler när det gäller ljud i en kulturljudzon, vilket inte är möjligt enligt lagstiftningen.

Då det trots detta har konstaterats att det kan finnas vinster med att kalla ett område för kulturljudzon i Göteborg blir förslaget att pröva det. Kulturljudzonens poäng är att visa på uttalade inriktningar för områden med aktivt kulturliv, samt skapa legitimitet för kulturlivet och dess betydelse för staden och stadsutvecklingen.

Men för att Kulturljudzon ska bli en bra fungerande arbetsmetod är det viktigt att kombinera det med fler strategier och verktyg. Nedan beskrivs tre spår som behöver arbetas med parallellt för att ge kulturljud förutsättningar att bibehållas och utvecklas:

- Förslag på kulturljudzoner
- Verktyg och strategier - justeringar av befintliga och behov av nya
- Utveckling av kulturstödet

I anslutning till varje underrubrik i kapitel 2.2 och 2.3 viktas de effekter insatsen kan innebära i relation till tidsaspekter samt vilka resurser som krävs.

2.1 Förslag på kulturljudzoner

I kapitel 1.1 lyfts tre geografiska områden som förslag på case att jobba vidare med i Göteborg. De tre casen har olika förutsättningar. Ringön kan i hög grad betraktas som lärande exempel då det finns en lång historik här för Göteborgs Stad att hitta metoder för hur kulturen kan ta plats och befintliga verksamhetsområden värnas. Det finns därför mycket att lära, samtidigt som det också finns fortsatta utmaningar framåt. Kungstens industriområde har utvecklats på egen hand. Där blir frågan i stället hur stadsdelen kan säkras framåt som blandat verksamhetsområde, och huruvida det finns lärdomar att dra från exempelvis arbetet med Ringön. Södra älvstranden är ett stort område som berörs av det pågående arbetet med en fördjupning av översiktsplanen, vilket skulle kunna utgöra en pilot för hur befintligt kulturliv i ett tidigt skede kan påverka planeringen.

Då de tre casen är såpass olika bör inte enbart ett av dem väljas ut som kulturljudzon. Tillsammans ger de en helhetsbild av vad som är möjligt att göra i olika skeden av planering och förvaltning, och därmed bör Göteborgs Stad arbeta med alla tre casen. Det behövs även en långsiktighet i implementering av zonerna.

En kulturljudzon kan vara både permanent och tidsbegränsad. Oavsett är det av vikt att tidsramar tydliggörs för alla inblandade avseende förväntningar och investeringar.

2.2 Verktyg och strategier

2.2.1 Befintliga verktyg och strategier

Det finns ett stort antal befintliga verktyg i Göteborgs Stad som skulle kunna användas för att främja musik- och kulturliv – om de används på ett medvetet sätt. Exempelvis implementeras just nu kulturplanering i exploatering, planering och förvaltning och det finns upparbetade arbetssätt för platsutveckling på stadsmiljöförvaltningen. Om Göteborgs Stad fortsatt fokuserar på befintliga verktyg behöver dock en förvaltningsöverskridande arbetsgrupp tillsättas, som har ett gemensamt ansvar att lyfta och implementera frågan i relation till de arbetssätt som finns idag så att en transparens skapas för hur arbetet får en konkret effekt för kultur- och musiklivet i Göteborg. Ett årligt driftmedel för arbetet med kulturljudzoner bedöms behövas i fortsatt process.

Möjligheter vid ändring av översiktsplanen

Ändringar av översiktsplanen görs med jämna mellanrum, med utgångspunkt i den planeringsstrategi som tas fram en gång per mandatperiod med syfte att visa på översiktsplanens aktualitet.

Inriktningar

Genom att i en ändring av översiktsplanen lägga till inriktningar för kultur- och musiklivets plats i staden samt peka ut specifika företagsområden där kulturljud kan lämpa sig i markanvändningskartan kan skyddet förstärkas. En ny rekommendation för mindre industriområden kan läggas till i syfte att bevara dessa områdens funktion samt förbättra förutsättningarna för kulturljud.

Kreativa zoner

Vid en ändring av översiktsplanen kan rekommendationer för kulturljudzoner integreras i utpekade kreativa zoner. Definitionen för kreativa zoner bör då justeras något för att inte enbart fokusera på platsutveckling under pågående planering. Kreativa zoner bör även utvecklas för att gälla hela staden, inte bara innerstaden.

Mindre industriområden inom blandad stadsbebyggelse

Områden som är utpekade för blandad stadsbebyggelse innehåller även mindre industriområden vilka har stor potential för kultur- och musikliv. En studie över var dessa områden finns behöver göras, då de inte är utpekade i markanvändningskartan. Det finns idag risk för misstolkning av områden som är utpekade för blandad stadsbebyggelse. Detta betyder inte

automatiskt att Göteborgs Stad har tagit ställning för att enbart blandad stadsbebyggelse med bostäder är lämpligt.

Effekten av ändringar i översiktsplanen bedöms som medelhög. Åtgärden kräver relativt lite resurser, men kan ta lång tid att få igenom på grund av planprocessen och Göteborgs Stads rutiner för ändringar av översiktsplanen.

Detaljplanering

Redan idag placeras byggnader som bullerskärmar mellan exempelvis trafik och bostäder. Det skulle i högre grad kunna användas även när det gäller kulturljud.

Kulturvärdena lyfts i vissa fall inom ramen för SKA och BKA (sociala konsekvensanalyser och barnkonsekvensanalyser), och i de inventeringar och analyser som görs i de processerna finns stor potential att integrera kunskapen om kulturvärden.

Bostadsfrågan är avgörande i och med risken för störning. Malmö och Stockholm förhåller sig till detta på olika sätt. I Malmö är kulturljudzonen ett område som inte ska bebyggas med bostäder på medellång sikt. Slakthusområdet i Stockholm är däremot avsett för både verksamheter och bostäder, vilket ställer höga krav i planeringen. Exempelvis behövs genomgående lägenheter med rum mot tyst gård och välisolerade fasader.

Effekten av ändringar i arbetssätt i detaljplanering bedöms som medelhög. Åtgärden kräver medelstora resurser.

Bygglov

Det är av vikt att processen för bygglov tydliggör krav om bulleråtgärder för såväl verksamhetslokaler som närliggande bostäder. Det är i sammanhanget viktigt att kartlägga processen för plan, bygglov och tillstånd i syfte att förbättra möjligheterna för ett starkt kultur- och musikliv.

Effekten av ändringar i arbetssätt för bygglov bedöms som hög. Åtgärden kräver medelstora till stora resurser.

2.2.2 Verktyg och strategier som saknas idag

Genom arbetets gång har projektet identifierat strategier och verktyg som saknas för att förbättra förutsättningarna för kultur- och musiklivet genom stadsutveckling. Här följer förslag på vad som skulle kunna utvecklas.

Policy/riktlinjer för kulturljud

Ett möjligt verktyg framåt är att en policy eller riktlinje tas fram för kulturljud i likhet med exempelvis Riktlinje för uteserveringar. Detta underlag kan fungera som kunskapsstöd och vägledning i hur frågan kan hanteras.

Kulturlivsanalys

I och med handlingsplanen för Kulturprogrammet (se Faktaruta 1) pågår ett uppdrag att integrera kulturplanering i Göteborgs stadsutveckling. Göteborgs Stads stadsutvecklande förvaltningar är samtidigt i slutskedet av att ta fram en ny process för planering och exploatering, PLEX-processen, och utvecklingsarbetet för kulturplaneringen dockar an till det arbetet. I skrivande stund är inte uppdragen slutförda, men ett av förslagen till förändring är att kulturlivsanalys beställs och genomförs i ett visst skede av detaljplaneringen. Detta förslag har Malmö som förebild, där kulturlivsanalys är en del av stadens arbetssätt. Två pilotområden har genomförts i Malmö, Rosengård och Nyhamnen, vilka finansierats av stadens Gat- och fastighetskontor. Om kulturlivsanalys blir verklighet i Göteborg skulle det innebära bättre möjligheter att identifiera förutsättningarna för kulturlivet och genom detta belysa både värden som behöver värnas och som behöver tillkomma för att stötta kulturlivet.

Effekten av att implementera kulturlivsanalys i planprocessen bedöms som medelhög. Åtgärden kräver medelstora till stora resurser.

Gemensamma prioriteringar

Tjänstepersoner kan agera som möjliggörare genom att Göteborgs Stad skapar ett bredare ägandeskap för kulturfrågorna genom hela processerna för planering, markanvisning, genomförande och förvaltning samt genom gemensamma prioriteringar för utpekade platser. Om Göteborgs Stad utvecklar gemensamma riktlinjer i linje med Stockholms tillvägagångssätt kan detta tillämpas som en gemensam färdriktning för tjänstepersoner från olika förvaltningar. Dock är det av vikt att strategierna tar hänsyn till behovet av olika insatser på olika platser.

Effekten av att implementera gemensamma prioriteringar bedöms som medelhög. Åtgärden kräver stora resurser.

Ljuddämpning

Ett annat område som kan utvecklas är kraven på ljuddämpning vid nybyggnation av bostäder. Stockholm arbetar med metoder för detta vid byggnation av bostäder nära områden av vikt för kultur- och musiklivet.

Effekten av att införa krav på ljuddämpning bedöms som hög. Åtgärden kräver stora resurser.

2.3 Utveckling av kulturstödet

I kapitel 1.3 identifieras att frågan om att ge kultur- och musiklivet i Göteborg möjlighet att stärkas är mycket bredare än fysisk planering. Förutom de förslag som listas i kapitlet från kulturrådets rapport, skulle följande insatser ge stor effekt.

Kulturlots

I Göteborg finns sedan 2023 en kulturlotsfunktion. Dock är det för resurskrävande för en enskild funktion att utveckla alla stadens stadsdelar med kultur. En av lärdomarna från Ringön och Sofielund är att en anställd lokal facilitator är betydelsefullt för att få till en expansion av kulturlivet i ett område. Genom en lokal resurs byggs kontaktnät och kunskap upp över tid och kontakter skapas mellan fastighetsägare och kulturliv. En möjlig fortsatt väg är därför att äska resurser för lokala kulturlotsar, inledningsvis i de tre föreslagna områdena Ringön, Kungstens industriområde och Södra älvstranden. På sikt kan det finnas fler områden där lokala kulturlotsar blir aktuella.

Effekten av att införa fler kulturlotsar lokalt bedöms som hög. Åtgärden resurser beror på hur många kulturlotsar som tillsätts.

Ett stödsystem för kulturaktörer som vill ljuddämpa sina lokaler

Det kulturstöd som finns idag går inte till ljuddämpning av befintliga lokaler. Därför finns behov av en ny typ av kulturstöd med specifikt avsatta medel för att underlätta för musiklivet att adressera frågan om buller.

Frågan behöver utredas med hänsyn till reglerna om statsstöd.

Effekten av ett stödsystem för ljuddämpning av befintliga lokaler bedöms som hög. Resurserna som behöver avsättas bedöms också som höga.

Riktade stöd för nya i branschen

Tröskeln är hög för nya aktörer, inte minst på grund av de höga kostnaderna som gör det svårare att starta upp och få erfarenhet innan en aktör är etablerad. Därför behövs ett riktat stöd för denna grupp. Stödet skulle också kunna kombineras med inkubatorer.

Frågan behöver utredas med hänsyn till reglerna om statsstöd. Det behöver också utredas vilken nämnd som ska tillhandahålla stödet.

Effekten av riktade stöd för nya aktörer bedöms som hög för musikbranschen, däremot är effekten lägre för stadsutvecklingen på kort sikt. Resurserna som behöver avsättas bedöms som medelhöga.

Samverkan med musikscener/klubbar från det offentliga sida

En kartläggning av musiklivet i Göteborgs Stads lokaler kan vara ett sätt att i förlängningen öppna upp fler rum för replokaler och konserter.

Effekten bedöms som medelhög. Resurserna som behöver avsättas bedöms som låga.

3 Referenslista

[Göteborgs Stads Kulturprogram](#)

[Kulturljudzon Sofielund i Malmö](#)

[Kungsstens Industriområde En kvalitativ studie om ett industriområde i förvandling.](#)

[Näringslivsstrategiska programmet](#)

[Program för destinationsutveckling](#)

[Ta plats](#)

[Tillgången till musikscener](#)

[Tillåtande miljöer](#)

[Var görs kulturen?](#)

[Zoner med högre ljudnivåer från nattlivet Stockholm](#)

[Översiktsplan för Göteborg](#)

Alla våra framtidsmetaforer är visuella. Men vad händer om vi istället utgår ifrån framtida ljudlandskap i våra visioner?

Steve Williams, ljudkonstnär och forskare inom hållbarhet

